

SVENSKA

Alla omfattas
av de mänskliga
rättigheterna, även alla barn.

Som barn betraktas människor under 18 år.

Känner du till barnets rättigheter?

LAPSIASIAVALTUUTETTU
BARNOMBUDSMANNEN

Vad innebär FN:s konvention om barnets rättigheter?

År 1989 antog Förenta nationerna (FN) en konvention om barnets rättigheter. I Finland trädde konventionen i kraft år 1991. Nästan alla länder i världen har ratificerat konventionen. Finska staten ska se till att konventionen förverkligas i barnens liv. Finska staten ska också informera både vuxna och barn om barnets rättigheter. Staten ska regelbundet rapportera till FN om hur barnets rättigheter och välbefinnande har utvecklats i Finland.

Barnombudsmannen bedömer och främjar förverkligandet av barnets rättigheter i Finland. Riksdagen grundade barnombudsmannens byrå 2005.

Barnombudsmannen...

- tar reda på barnens åsikter och förmedlar dem till de vuxna.
- tar reda på hur barnen mår och hur deras rättigheter förverkligas.
- informerar barn och vuxna om barnens mänskliga rättigheter.
- påverkar beslutsfattarna för att förbättra barnens villkor.
- samarbetar med aktörer inom barnsektorn.

”Barn bör växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse.”

FN:s konvention om barnets rättigheter

Alla barn har lika värde

Ett barns rättigheter påverkas inte av barnets eller en förälders ålder, hudfärg, språk, förmögenhet, religion, handikapp eller sjukdom. Ingen får diskrimineras eller mobbas.

Alla barn har rätt till ett bra liv

Ett barn ska få vara sig själv. De vuxna ska stödja barnens möjligheter att växa och utvecklas i lugn och ro i sin egen takt.

De vuxna ska ta reda på vad barnen tycker och tänker om saker

De vuxna ska fråga om och lyssna på barnens åsikter och ta dem på allvar. Barnen ska ges tillfälle att påverka sin vardag.

Barnets bästa ska komma i främsta rummet i alla beslut som rör barnen

Föräldrar och myndigheter ska alltid tänka på hur deras beslut påverkar barnen. De vuxna ska söka lösningar som är förenliga med barnens bästa. Man ska motivera besluten på ett sätt som barnen förstår.

I FN:s konvention om barnets rättigheter finns totalt 54 artiklar.

De handlar om saker som statens och kommunernas beslutsfattare samt alla vuxna ska sköta.

1. Varje människa under 18 år betraktas som barn.
2. Alla barn har samma mänskliga rättigheter och lika värde. Inget barn får diskrimineras på någon grund.
3. De vuxna fattar många beslut som rör ett barns liv. De ska alltid ta reda på vad som är bäst för barnet.
4. Staten ska se till att förverkliga konventionen i barnens liv. Barnen har alla de rättigheter som fastställs i konventionen.
5. Föräldrarna har rätt och skyldighet att ge ett barn råd och ledning då barnet utövar de rättigheter som erkänns i denna konvention. Staten ska respektera föräldrarnas rätt.
6. Varje barn har rätt till liv. Staten ska garantera bästa möjliga förutsättningar för att barnen ska växa och utvecklas.
7. Ett barn har från födseln rätt till ett namn. Barnet har rätt till ett hemland och rätt att vara medborgare i det landet. Barnet har rätt att veta vilka föräldrarna är och att få vård av dem om möjligt.
8. Ett barn har rätt till sitt eget namn och sitt medborgarskap. Barnet har rätt att lära känna sina släktingar och man får inte ingripa olagligt i detta.
9. Ett barn har rätt att leva tillsammans med sina föräldrar om dessa klarar av att ta hand om barnet. Ett barn som inte bor med sina föräldrar har rätt att hålla regelbunden kontakt med dem. Om det skadar barnet att träffa föräldrarna kan myndigheterna förhindra umgänget.
10. Ibland kan ett barn och barnets föräldrar komma att bo i olika länder. Då ska staten försöka återföre dem med varandra så snabbt som möjligt.
11. Staten ska förhindra att de vuxna för ett barn från ett land till ett annat utan tillstånd.
12. Ett barn har rätt att uttrycka sina egna åsikter i frågor som rör barnet. De vuxna ska ta reda på barnens åsikter innan de fattar beslut som rör barnen. Barnens åsikt ska beaktas i alla beslut. De vuxna ska motivera besluten på ett sätt som barnet förstår.
13. Ett barn har rätt att fritt uttrycka sina åsikter, men åsikterna får inte kränka andras rättigheter.
14. Ett barn har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Föräldrarna har rätt och skyldighet att ge barnet vägledning och råd i frågor som gäller denna rätt.

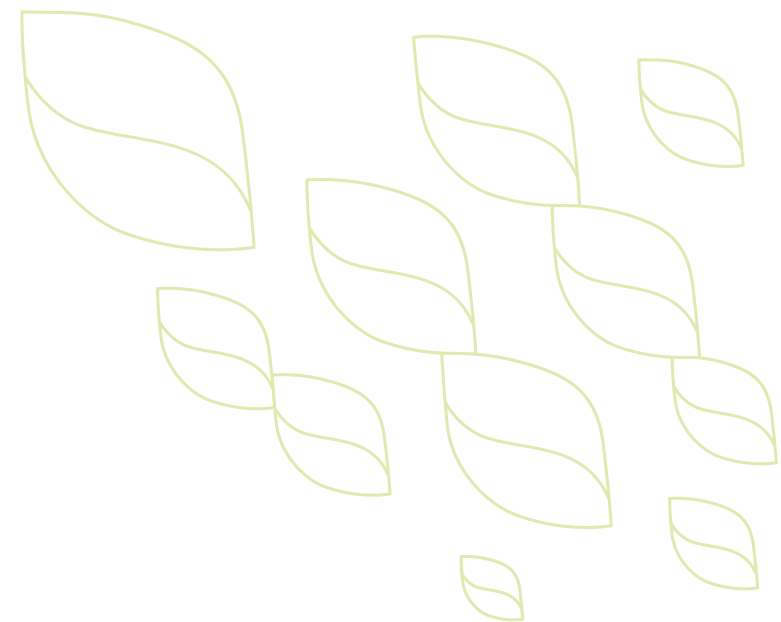

15. Ett barn har rätt att bli medlem i föreningar och delta i deras möten.
16. Ett barn har rätt till privatliv. Barnets heder eller anseende får inte förringas eller kränkas. Information om barnet får inte utan tillstånd lämnas ut till utomstående. Ingen utomstående får komma in i barnets hem utan tillstånd. Endast barnet självt får öppna post som är adresserad till barnet.
17. Ett barn har rätt att via massmedier få tillgång till mångsidig information. De vuxna ska skydda barnet mot information som kan vara skadlig för barnet.

18. Ett barns föräldrar har det gemensamma ansvaret för barnets uppfostran och omvårdnad. Föräldrarna ska agera i enlighet med barnets bästa. Staten och kommunerna ska stödja föräldrarna i deras uppgift.
19. De vuxna ska skydda ett barn mot alla former av våld och dålig behandling. Barnet får inte skadas på något sätt. Barnet får inte försummas eller utnyttjas.
20. Ett barn har rätt att få hjälp om föräldrarna inte tar hand om barnet eller behandlar det illa. Då kan barnet placeras i en fosterfamilj eller på en barnskyddsanstalt. Barnet kan flytta tillbaka till sina föräldrar om det är bra för barnet. Flera byten av placeringsställe och hem för barnet ska undvikas. Barnet har rätt att upprätthålla relationerna med viktiga personer i sitt liv.
21. Om ett barns föräldrar dör eller inte kan ta hand om barnet, kan barnet få en ny familj för gott. Det kallas adoption.
22. Flyktingbarn från ett annat land har rätt till den särskilda omvårdnad de behöver.
23. Ett barn med funktionshinder ska få vård och hjälp. Barnet har rätt till särskild vård som är den bästa möjliga vården för barnet. Med rätt slags vård får barnet ett balanserat och bra liv som främjar barnets självförtroende. Ett barn med funktionshinder ska få det stöd som behövs för att barnet ska kunna gå i skola och delta i fritidssysselsättningar.

24. Ett barn har rätt till bästa möjliga hälsa. Barnet har rätt att få vård och hjälp om barnet insjuknar. Barnet har rätt att söka läkare. Man ska också sörja för gravida mammors hälsa.
25. Om ett barn inte kan bo hos sina egna föräldrar ska andra vuxna ge barnet tillräcklig omsorg. De som arbetar inom barnskyddet ska regelbundet se över grunderna för barnets placering utanför hemmet.
26. Barn och föräldrar har rätt att få ekonomisk hjälp av staten.
27. Ett barn har rätt till ett hem, mat och tillräckligt med kläder. Staten och kommunerna ska hjälpa föräldrarna så att barnen på alla sätt har goda förutsättningar för att växa och utvecklas.

28. Ett barn har rätt att gå i skola. Grundskolan ska vara gratis. Disciplinen i skolan ska vara rättvis. Staten ska se till att alla barn går ut grundskolan. Staten ska erbjuda så många barn som möjligt tillfälle att fortsätta sina studier efter grundskolan.
29. Skolan ska utveckla ett barns färdigheter. Den ska utveckla barnets modersmål samt ge kunskap om barnets egen kultur och kulturerna i andra länder. I skolan ska lärarna berätta om barnens egna och andra människors rättigheter. I skolan lär sig barnen vad kulturell mångfald, miljöskydd och jämställdhet mellan könen innebär.
30. Även ett barn som tillhör en minoritet eller ursprungsbefolkning har rätt till sin kultur, sin religion och sitt språk.
31. Ett barn har rätt till vila, lek och fritid. Barnet har rätt att delta i konst- och kulturaktiviteter.
32. Man får inte låta ett barn utföra arbete som skadar barnets hälsa eller stör skolgången.
33. De vuxna ska skydda ett barn mot droger.
34. De vuxna ska skydda ett barn mot sexuella övergrepp. Ingen får förmå eller tvinga ett barn till sex.
35. Staterna ska förhindra handel med barn. Handel med barn innebär att någon tar barnet från föräldrarna och säljer barnet till en annan människa. Det är ett brott att bedriva handel med barn.

36. De vuxna ska skydda ett barn mot alla former av dålig behandling.
37. Ett barn får inte utsättas för grym bestraffning eller tortyr. Ingen får ringakta barnets rättigheter. Ett barn får sättas i fängelse endast som en sista utväg. Om ett barn ändå anhålls eller fängslas ska barnet behandlas väl medan det befinner sig där. Barnet får inte sättas i fängelse för en lång tid.
38. Ett barn får inte värvas till armén eller delta i krigföring. De vuxna ska skydda barnen under ett krig.

39. Staten ska hjälpa ett barn som har blivit felaktigt behandlat.
40. Ett barn ska behandlas väl och rättvist, även om barnet har brutit mot lagen eller misstänks ha brutit mot lagen.
41. Någon stats nationella lagstiftning kan ge ett barn bättre rättigheter än denna konvention. Då ska den nationella lagstiftningen följas.
42. Staten ska se till att alla medborgare känner till barnets rättigheter.
43. FN:s kommitté för barnets rättigheter övervakar att alla stater och deras medborgare följer denna konvention.
44. –54. Dessa artiklar gäller konventionens giltighet och hur staterna följer konventionen.

Viktiga ord

Förenta nationerna eller **FN** arbetar för världsfred. Organisationen hjälper alla länder att samarbeta för att de mänskliga rättigheterna ska förverkligas. Alla stater i världen är medlemmar i FN.

Staten och **kommunerna** ordnar tjänster för befolkningen i Finland. Staten utgörs av Finlands medborgare. Riksdagen fattar beslut i statens ärenden. Varje finländare är bosatt i någon kommun. Kommunfullmäktige fattar beslut i ärenden i hemkommunen. Till exempel skolor och hälsovård betalas med skattemedel.

Myndigheterna innebär vuxna människor som arbetar för staten eller en kommun. De arbetar till exempel inom barnskyddet, i skolan, inom polisen eller på ett sjukhus.

Aktörer inom barnsektorn är till exempel organisationer och forskningsinstitut samt myndigheter som fattar beslut i ärenden som gäller barn.

Tjänster innebär till exempel att barn får söka läkare om de blir sjuka. Andra tjänster riktade till barn är skola och dagvård.

En barnskyddsanstalt är en plats där ett barn kan bo om de inte kan bo med sina föräldrar. På en barnskyddsanstalt bor många barn samtidigt.

En fosterfamilj är en annan familj som tar hand om ett barn. Ett barn kan få flytta till en fosterfamilj om barnets egna föräldrar inte kan ta hand om barnet. Barnet kan flytta tillbaka till sina egna föräldrar om det är bra för barnet.

Adoption innebär att ett barn flyttar till en annan familj för gott och får nya föräldrar. Barnet återvänder då inte till sina biologiska föräldrar.

Minoriteter är grupper av människor med språk, kultur, religion eller något annat särdrag som skiljer dem från största delen av landets befolkning. Till de språkliga minoriteterna i Finland hör exempelvis romer, finlandssvenskar och teckenspråkiga personer samt många invandrare. Samerna är en minoritet och en ursprungsbefolkning. De tillhör den ursprungliga befolkningen i Finland.

Har barnen skyldigheter?

De mänskliga rättigheterna tillhör varje människa utan villkor. Var och en är skyldig att respektera andras mänskliga rättigheter. De vuxna har ansvaret att lära barnen vad de mänskliga rättigheterna innebär.

Exempel:

- Ett barn har rätt att skyddas mot våld, utnyttjande och försummelse. Barnet får inte mobba eller skada andra på något sätt.
- Ett barn har rätt till en ren omgivning. Även barnet är skyldigt att efter bästa förmåga hålla sin omgivning ren.
- Ett barn har rätt att tänka fritt samt rätt till sin egen kultur och religion. Barnet är också skyldigt att respektera andras åsikter och religiösa principer.

LAPSIASIAVALTUUTETTU
BARNOMBUDSMANNEN

Barnombudsmannens byrå
Publicerad online 10/2020